

טקסטיל, לבוש וחושים: תפישות ומופעים**היחידה ללימודי תרבות והמחלקה לעיצוב טקסטיל, שנקר****16 במרץ, 2017****לבוש הרגל, מנעלים בארץ ישראל בתקופה הרומית: מקרה "הנעל הרקומה"
מעין-גדי // ד"ר גדעון הדס וד"ר אורית פלג-ברקת**

בראשית שנות השישים של המאה הקודמת חפר פרופ' נחמן אביגד ז"ל מספר מערות קבורה בנחל דוד שבנאת עין גדי. במערות אלו נקברו בשלהי ימי הבית השני תושבי הכפר היהודי ששכן בסמוך, מדרום לנחל. בזכות האקלים היבש השתמרו בקברים עשרות ממצאים העשויים מחומרים אורגניים ובהם ארונות עץ משובצים צדף, כלי עץ, סלים קלועים ועוד. אחד הממצאים המרגשים ויוצאי הדופן נמצא בתוך אחד מארונות העץ שנתגלו במערה מספר 4. בתוך הארון נגלו שרידי קבורה ראשונית של אישה בשנות הארבעים לחייה. מן הנעל השמאלית שלה שרדה רק הסוליה, אך נעל ימין השתמרה היטב. הנעל עשויה מעור פרה, קשורה ושרוכה ברצועת עור קטנה בחלק הקדמי ומעוטרת בדגמים שונים ברקמה.

נעל זו שייכת לקבוצה קטנה של נעליים סגורות במכלול ממצא המנעלים ממערות מדבר יהודה, בקעת ים המלח ובקעת יריחו מפרק הזמן שבין המאה הראשונה לפסה"נ והמאה השנייה לסה"נ. הרוב המכריע של הממצאים בקבוצה זו הם סנדלים פתוחים, מרביתם מטיפוס פשוט החוזר על עצמו בעל רצועה החוצצת בין הבוהן לאצבע, ומתפצלת לשני חלקים המתחברים לסוליה. על פשטותם של הסנדלים מעידה גם העובדה שרבים מהם תוקנו באופן גס כאשר נשחקה הסוליה באמצעות תפירת רצועת עור חדשה אל הסוליה הישנה והשחוקה. לצד הסנדלים נמצאו גם כמה דוגמאות בודדות של נעליים סגורות במידות קטנות. הנעל מעין גדי היא אחת המעוטרות והמתחכמות בקבוצה זו.

בהרצאתנו נסקור בקצרה את המנעלים בארץ-ישראל בתקופה הרומית הקדומה המוכרים מן הממצא הארכיאולוגי ונעמוד על אופיים ומקורם של הדגמים. ננסה לענות על השאלה למי נועדו הנעליים הסגורות ונבחן את ההשלכות של ממצאים אלו על הבנתנו את החברה היהודית באזור זה באותם ימים.

ד"ר גדעון הדס הוא ארכיאולוג וחוקר נאת עין גדי ובקעת ים המלח. עומד בראש משלחת החפירות מטעם האוניברסיטה העברית לנאת עין גדי, ניהל חפירות ארכיאולוגיות באזורים שונים של עין גדי הקדומה, כולל מערכת השלחין הקדומה, מערות קבורה מימי הבית השני, בתי הכפר היהודי מימי הבית השני ובכפר מן התקופה הביזנטית ושותף בסקר מתמשך של חוף ים המלח ובפרסום ממצאים ייחודיים המעידים על ספנות בים המלח. מחברם של עשרות מאמרים העוסקים בהיבטים שונים של הארכיאולוגיה של ים המלח ונאת המדבר.

ד"ר אורית פלג-ברקת היא חברת סגל במכון לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, מתמחה באדריכלות ואמנות של התקופה ההלניסטית והרומית. ניהלה ועדיין מנהלת חפירות ארכיאולוגיות בחורבת עלק ברמת הנדיב ובחורבת מדרס בשפלת יהודה והחל מ-2015 שותפתו של גדעון הדס בניהול החפירות בנאת עין גדי. מחקרה עוסקים בעיטור האדריכלי בא"י בתקופה ההלניסטית והרומית, ובהיבטים נוספים של אמנות והקשר בין זהות ותרבות חומרית בתקופות אלה.